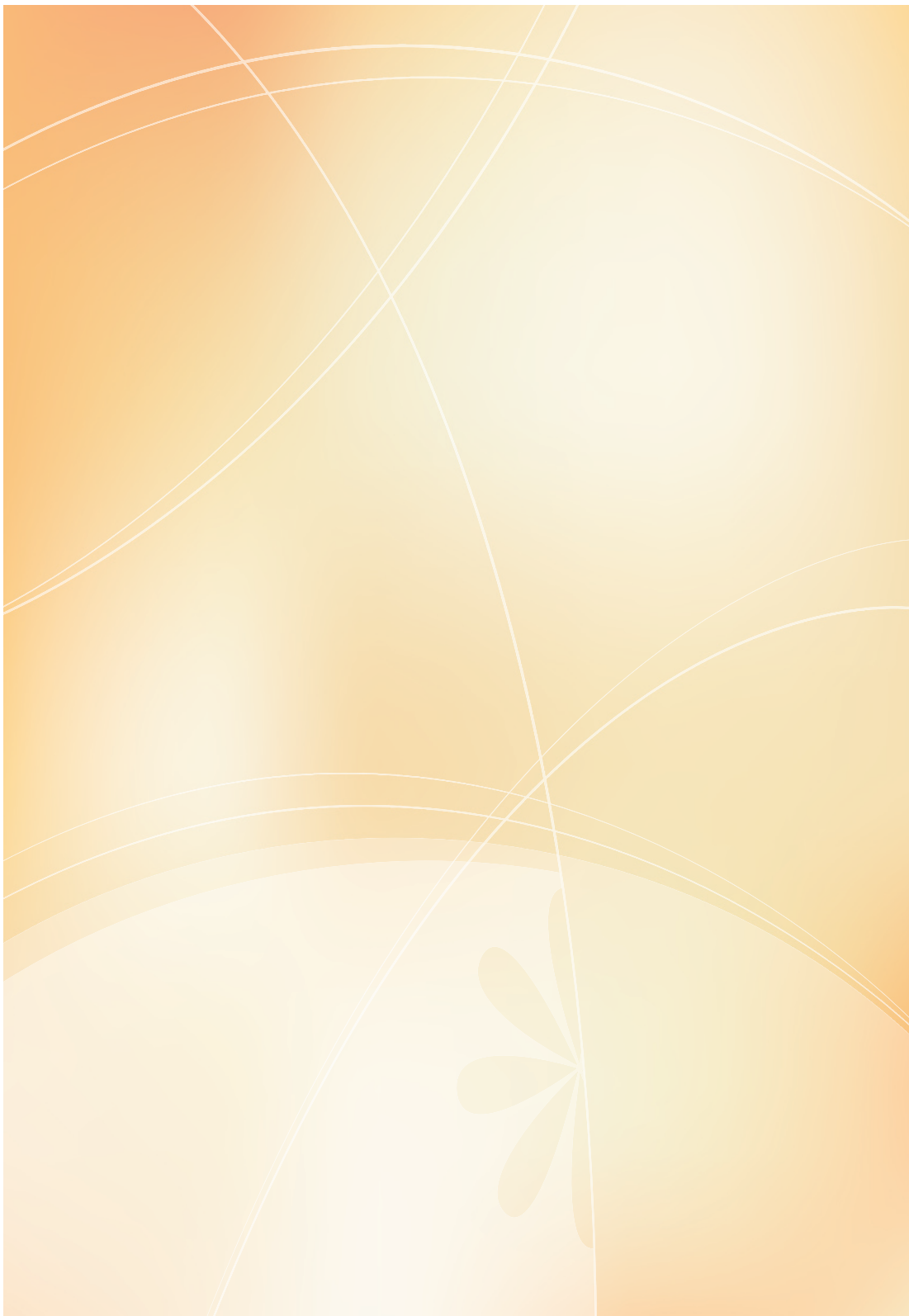


วาระแห่งชาติ ด้านการสหกรณ์



กรมส่งเสริมสหกรณ์



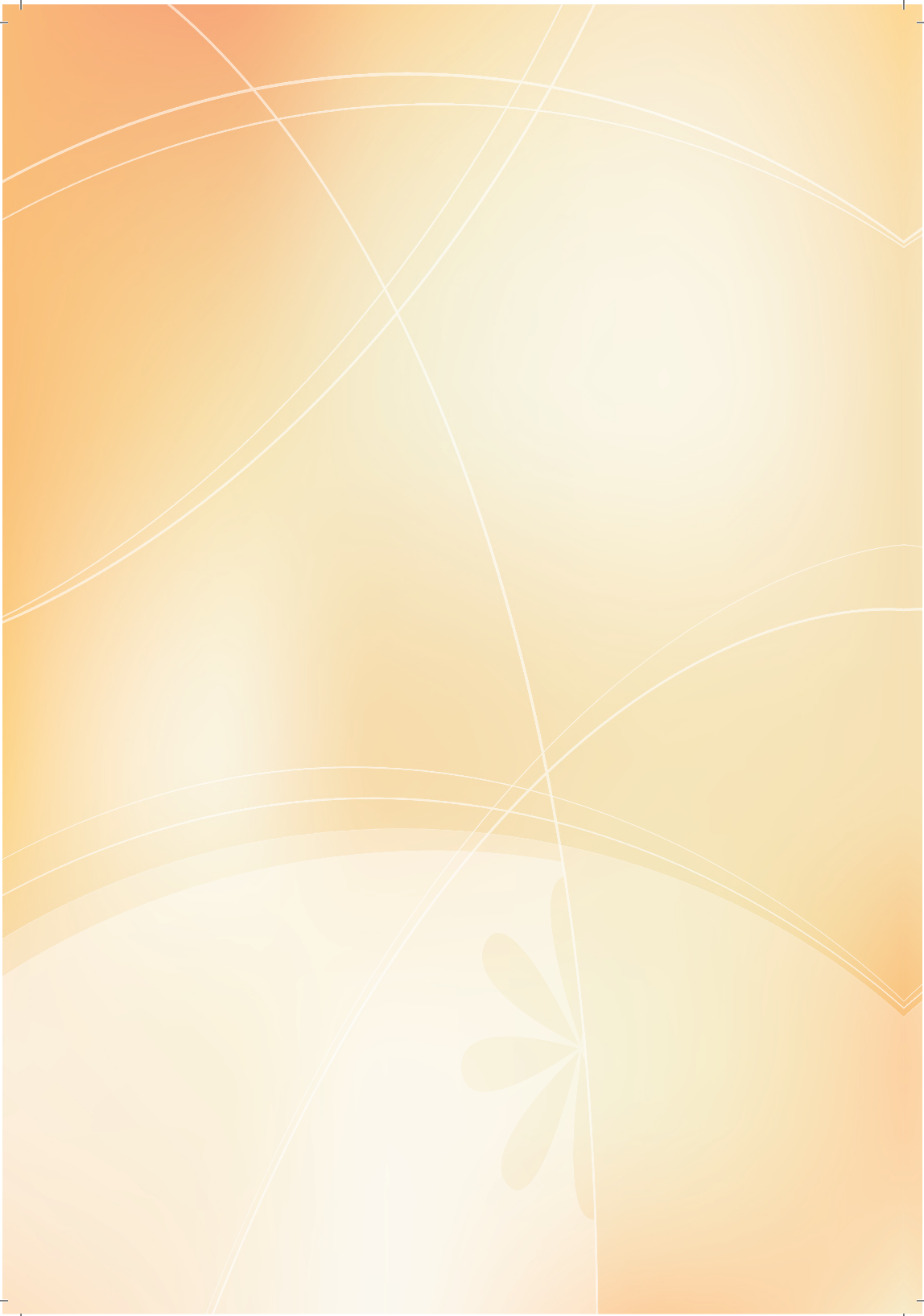


วาระแห่งชาติ ด้านการสหกรณ์



กรมส่งเสริมสหกรณ์



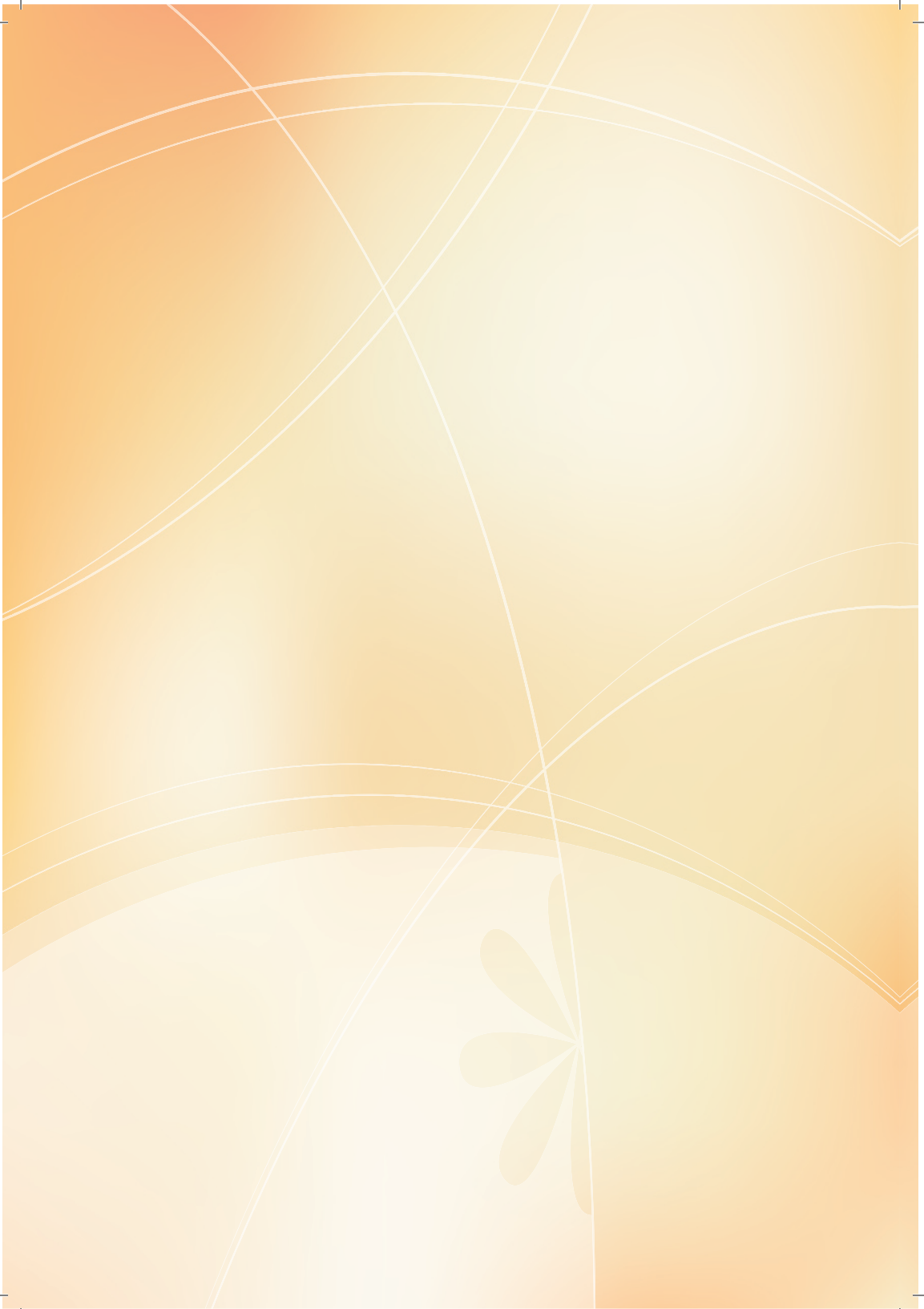


คำนำ

คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา ได้ศึกษาและรายงานผลการศึกษา เรื่อง การส่งเสริมและสนับสนุนให้สหกรณ์เป็นวาระแห่งชาติ ในโอกาสทศวรรษ ครบ ๑๐๐ ปี การสหกรณ์ไทย และได้ส่งรายงานผลการศึกษาดังกล่าวให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาให้ความเห็น ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้ให้ความเห็นและสนับสนุนแนวทางการดำเนินงานของคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา ประกาศให้สหกรณ์เป็นวาระแห่งชาติ และได้จัดทำข้อเสนอวาระแห่งชาติ ด้านการสหกรณ์ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๕ เห็นชอบในหลักการยุทธศาสตร์และแนวทางในการดำเนินงานตามข้อเสนอวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์ และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงานที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ

กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์ ประกอบด้วย ความเป็นมา เหตุผลและความจำเป็นในการผลักดันสหกรณ์เข้าสู่วาระแห่งชาติ การพิจารณาประกาศวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์ ยุทธศาสตร์วาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์ รวมทั้งความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการสหกรณ์ ทั้งนี้ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารเผยแพร่ความรู้ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไป และผู้ที่สนใจ

กรมส่งเสริมสหกรณ์
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

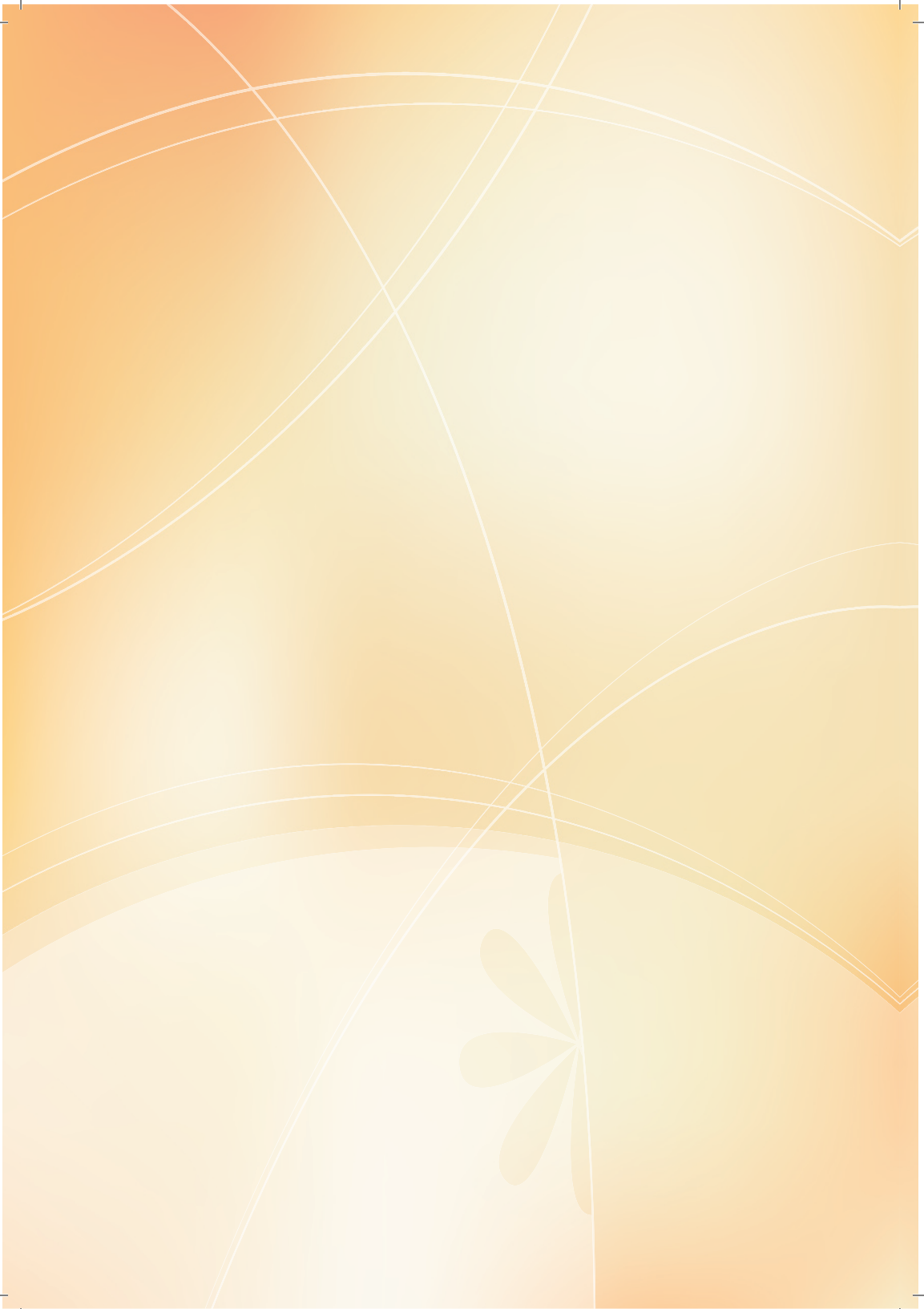


สารบัญ

คำนำ

๑. วาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์	๑
๒. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการสหกรณ์	๗
๒.๑ ประวัติการสหกรณ์	๗
๒.๒ การสหกรณ์ในประเทศไทย	๑๒
๒.๓ ความหมายของสหกรณ์ (Cooperatives)	๑๘
๒.๔ คุณค่าของสหกรณ์ (Cooperatives Values)	๑๘
๒.๕ อุดมการณ์สหกรณ์ (Cooperatives Ideology)	๒๑
๒.๖ หลักการสหกรณ์ (Cooperatives Principles)	๒๑
๒.๗ วิธีการสหกรณ์ (Cooperatives Practices)	๒๕
๒.๘ ลักษณะสำคัญของสหกรณ์ (Cooperative Characteristics)	๒๕





วาระแห่งชาติ ด้านการสหกรณ์



๑. ความเป็นมา

คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา ได้เสนอผลการศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมและสนับสนุนให้สหกรณ์เป็นวาระแห่งชาติในโอกาสทศวรรษ ๑๐๐ ปีของการสหกรณ์ไทย และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้เสนอความเห็นสนับสนุนให้สหกรณ์เป็นวาระแห่งชาติ และสนับสนุนแนวทางการดำเนินการตามผลการศึกษาของคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๕ รับทราบรายงานของคณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ วุฒิสภา และข้อเสนอความเห็นของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๒. เหตุผลและความจำเป็นในการผลักดันให้สหกรณ์เข้าสู่วาระแห่งชาติ

๒.๑) สหกรณ์ไทยได้รับการยอมรับว่าเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยกำหนดอยู่ในรัฐธรรมนูญและนโยบายของรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง

๒.๒) สหกรณ์เป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเศรษฐกิจและสังคมทั้งในชนบทและในเมืองของประเทศไทย

๒.๓) สหกรณ์เป็นการสร้างการมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันของประชาชน

๒.๔) สหกรณ์เป็นกลไกสร้างการเรียนรู้วิถีแห่งประชาธิปไตยในระยะยาว ยอมรับความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่เป็นการปูพื้นฐานความรู้ด้านการปกครอง ระบบประชาธิปไตย

๒.๕) ระบบสหกรณ์มีอุดมการณ์ หลักการและวิธีการสหกรณ์สามารถ แก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก โดยการช่วยตนเองและช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒.๖) สหกรณ์เป็นองค์กรที่เป็นสากลและเป็นที่ยอมรับในระดับ นานาชาติ

๒.๗) รัฐได้ใช้สหกรณ์เป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ตั้งแต่ปี ๒๔๕๙ และระบบสหกรณ์ดำเนินงานมาจะครบ ๑๐๐ ปี ในปี ๒๕๕๙

๓. การพิจารณาประกาศวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดส่งข้อเสนอวาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ซึ่งที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้มีมติ ดังนี้

มติคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ณ จังหวัดสุรินทร์ มีมติเห็นชอบในหลักการการประกาศให้สหกรณ์เป็นวาระแห่งชาติ และมอบให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับไปบูรณาการร่วมกับ กระทรวงการคลัง กระทรวงคมนาคม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์และรายละเอียดต่างๆ ที่จะดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการสหกรณ์ รวมทั้งบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน

มติคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๕ ณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีมติเห็นชอบในหลักการยุทธศาสตร์และแนวทางในการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะแห่งชาติด้านการสหกรณ์ และให้หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามยุทธศาสตร์ และแนวทางในการดำเนินงานตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ

๔. ยุทธศาสตร์วาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์

๔.๑ วัตถุประสงค์

เพื่อให้ประชาชนในชาติรับรู้และเข้าใจการสหกรณ์ พร้อมทั้งนำไปใช้ในวิถีชีวิตและการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยอย่างยั่งยืนต่อไป

๔.๒ เป้าหมาย

- ๑) ประชาชนในชาติรับรู้เข้าใจการสหกรณ์ และศรัทธาต่อระบบสหกรณ์
- ๒) ประชาชนในชาตินำความรู้เกี่ยวกับการสหกรณ์ไปใช้ปฏิบัติในวิถีชีวิต และใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน
- ๓) หน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้รับการปฏิรูปหรือปรับปรุงให้มีเอกภาพและสอดคล้อง เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามระบบสหกรณ์

๔.๓ ยุทธศาสตร์วาระแห่งชาติด้านการสหกรณ์ ๕ ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

✧ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างและพัฒนาการเรียนรู้และทักษะการสหกรณ์ สู่วิถีชีวิตประชาชนในชาติ

กลยุทธ์ที่ ๑.๑ ผลักดันการจัดการเรียนการสอนสหกรณ์สู่วิถี
ประชาชนในระบบการศึกษา

กลยุทธ์ที่ ๑.๒ สร้างและผลักดันการจัดการเรียนรู้และ
ทักษะการสหกรณ์สู่วิถีประชาชนนอก
ระบบการศึกษา

✧ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ สนับสนุนและพัฒนาการรวมกลุ่มของประชาชน ด้วยวิธีการสหกรณ์ให้เป็นฐานรากสำคัญใน การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

กลยุทธ์ที่ ๒.๑ สร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเศรษฐกิจและ
สังคมในชุมชนโดยใช้วิธีการสหกรณ์เป็น
แนวทางในการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๒.๒ ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นใช้ระบบสหกรณ์เป็นกลไกในการ
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

✧ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ เพิ่มศักยภาพการเชื่อมโยงเครือข่ายระบบ การผลิตการตลาดและการเงินของสหกรณ์

กลยุทธ์ที่ ๓.๑ สร้างเครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตสินค้าคุณภาพ
เพื่อยกระดับสินค้าสหกรณ์ให้ได้มาตรฐาน

กลยุทธ์ที่ ๓.๒ สร้างเครือข่ายตลาดสินค้าสหกรณ์

กลยุทธ์ที่ ๓.๓ เชื่อมโยงเครือข่ายทางการเงินของสหกรณ์

**✧ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ สนับสนุนแผน พัฒนาการสหกรณ์ให้เป็นเครื่องมือ
ในการสร้างความเข้มแข็งของขบวนการสหกรณ์**

กลยุทธ์ที่ ๔.๑ ผลักดันแผนพัฒนาการสหกรณ์สู่การปฏิบัติ

**✧ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ปฏิรูปโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐขบวนการ
สหกรณ์และปรับปรุงกฎหมายสหกรณ์ให้เอื้อต่อ
การพัฒนา**

กลยุทธ์ที่ ๕.๑ การปฏิรูปโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐที่
เกี่ยวกับงานส่งเสริมสหกรณ์

กลยุทธ์ที่ ๕.๒ การปฏิรูปโครงสร้างสันนิบาตสหกรณ์แห่ง
ประเทศไทย

กลยุทธ์ที่ ๕.๓ ปรับปรุงโครงสร้างขบวนการสหกรณ์และสหกรณ์

กลยุทธ์ที่ ๕.๔ ปรับปรุงกฎหมายสหกรณ์ให้เอื้อต่อการส่งเสริม
และพัฒนาสหกรณ์ ภายใต้หลักการอุดมการณ์
และวิธีการสหกรณ์ให้เหมาะสมกับสหกรณ์
แต่ละประเภท

กลยุทธ์ที่ ๕.๕ พัฒนาและปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายสหกรณ์ให้เอื้อต่อการ
พัฒนาและส่งเสริมสหกรณ์





ความรู้เบื้องต้น เกี่ยวกับการสหกรณ์

๒.๑ ประวัติการสหกรณ์

ระหว่างศตวรรษที่ ๑๘ – ๑๙ ได้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมขึ้นในยุโรป มีการนำเอาเครื่องจักรมาใช้แทนแรงงานคน ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ คือ เกิดภาวะการว่างงานและเศรษฐกิจตกต่ำทั่วไป การเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงครั้งนี้เริ่มต้นที่ประเทศอังกฤษ ชาวอังกฤษต้องประสบกับปัญหาความเดือดร้อนอย่างมาก จากการที่นายทุนใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคนและการปลดคนงานออกจากโรงงาน ส่วนผู้ประกอบการรายย่อยต้องเลิกล้มกิจการไปสภาพสังคมทั่วไปมีการแบ่งชนชั้นออกเป็น ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายนายทุนและฝ่ายกรรมกร นายทุนพยายามแสวงหากำไรจากการลงทุนมากที่สุด โดยการเอารัดเอาเปรียบฝ่ายกรรมกรทุกวิถีทาง

จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในครั้งนี้ บรรดากรรมกรที่ถูกบีบคั้นทั้งหลายจึงเริ่มแสวงหาหนทางที่จะปลดปล่อยความทุกข์ยากของพวกตน ประกอบกับเวลานั้นมีนักเศรษฐศาสตร์ที่มีความคิดอยากจะช่วยพยุงฐานะของสังคมให้ดีขึ้น ได้เสนอแนวทางปรับปรุงสภาพเศรษฐกิจให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม โดยการร่วมมือระหว่างผู้ที่เดือดร้อนให้รู้จักการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แนวความคิดดังกล่าวได้ก่อให้เกิดระบบสหกรณ์ขึ้นในเวลาต่อมา

บุคคลแรกที่ทำให้คนทั่วไปรู้จักคำว่า “สหกรณ์” คือ โรเบิร์ต โอเวน ชาวอังกฤษ ซึ่งถือว่าเป็นผู้ให้กำเนิดการสหกรณ์ขึ้นในโลกและได้ชื่อว่าเป็นบิดา



แห่งการสหกรณ์ เดิมโอเวนเป็นคนที่ยากจนแต่ความเฉลียวฉลาดและรู้จักวิธีการทำมาหากิน จึงทำให้เขาได้มีโอกาสเป็นผู้จัดการและมีหุ้นส่วนเป็นเจ้าของโรงงาน เขาเป็นนายจ้างที่มีความหวังดีต่อกรรมกร จึงได้ปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ทั่วไปของคนงานให้ดีขึ้นหลัง จากนั้นโอเวนได้หาวิธีช่วยเหลือกรรมกรอื่น ๆ โดยสอนให้รู้จักการ

ช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อขจัดปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ ซึ่งเป็นวิธีการของระบบสหกรณ์ โอเวนเสนอให้จัดตั้ง “ชมรมสหกรณ์” (Co - operative Community) ขึ้นเพื่อผลิตสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ โดยไม่ใช้เครื่องจักรให้เป็นทรัพย์สินของชมรมซึ่งเป็นของส่วนรวม เป็นการป้องกันมิให้มีสภาพนายทุนปะปนอยู่ในชมรม การจัดตั้งชมรมสหกรณ์นี้ จะต้องใช้เงินทุนและที่ดินเป็นจำนวนมาก โอเวนจึงพยายามเผยแพร่แผนการจัดตั้งชมรมสหกรณ์เพื่อให้คนทั่วไปได้เข้าใจสหกรณ์ในฐานะสมาคมเพื่อเศรษฐกิจ แต่โอเวนยังไม่สามารถจัดตั้งชมรมสหกรณ์ในประเทศอังกฤษได้ เพราะมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพสังคมในสมัยนั้น โอเวนจึงได้เดินทางไปประเทศสหรัฐอเมริกา และทดลองจัดตั้งชมรมสหกรณ์ขึ้นเป็นครั้งแรก ที่นิวฮาโมนี รัฐอินเดียนา สหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. ๒๓๖๘ ให้ชื่อว่า นิวฮาโมนี (New Harmony) แต่ได้ล้มเลิกไปในระยะเวลาต่อมา เนื่องจากไม่ได้คัดเลือกสมาชิกและไม่มีกิจกรรมเพียงพอให้คุ้มกับค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการปกครองและศาสนา อย่างไรก็ตามแนวความคิดของโอเวนก็มีอิทธิพลต่อนักปฏิรูปทางเศรษฐกิจ เขาได้ให้

แนวความคิดเกี่ยวกับความร่วมมือร่วมใจระหว่างมนุษย์ ในอันที่จะช่วยตนเอง และช่วยเหลือกันและกัน เพื่อยกมาตรฐานความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น

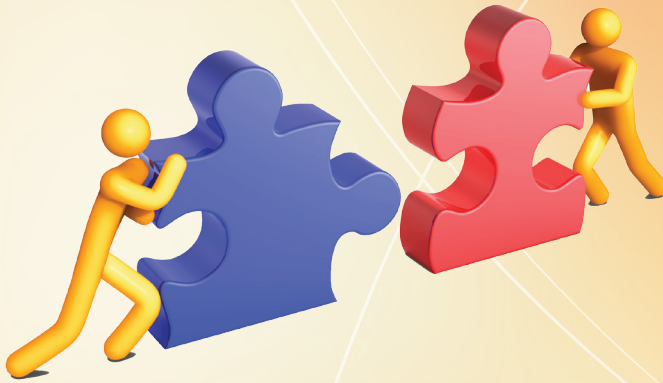
อีกท่านคือ นายแพทย์วิลเลียม คิง อาศัยอยู่ในเมืองโบรตัน ประเทศ อังกฤษ เป็นผู้นิยมแนวความคิดทางสหกรณ์ของโอเวน แต่เห็นว่าโครงการ ของโอเวนต้องใช้เงินทุนจำนวนมาก ซึ่งจะทำให้เป็นจริงได้ยาก นายแพทย์คิง จึงเริ่มต้นจากการชี้แจงให้คนงานรวมทุนกันคนละเล็กคนละน้อยจัดตั้ง “สมาคม การค้า” (Trading Association) ในรูปสหกรณ์ขึ้น เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๗๐ เป็น รูปร้านสหกรณ์จำหน่ายสินค้า แต่มี ข้อแตกต่างไปจากร้านสหกรณ์ใน ปัจจุบันคือ กำไรที่เกิดจากการดำเนิน ธุรกิจของร้านสหกรณ์นี้จะไม่นำมา แบ่งปันกัน แต่จะเก็บสมทบไว้เป็นทุน เพื่อใช้ขยายงานของร้านสหกรณ์ต่อไป จนสามารถจัดตั้งชมรมสหกรณ์ตาม แบบโอเวนได้ ซึ่งจากการกระทำ ดังกล่าวทำให้ร้านค้าแบบสหกรณ์ใน รูปแบบนี้ไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจาก การเก็บกำไรทั้งหมดไว้ไม่จ่ายคืนแก่สมาชิกไม่ศรัทธาสหกรณ์ อย่างไรก็ตาม กิจกรรมของนายแพทย์คิงก็คล้ายกับร้านสหกรณ์ในปัจจุบัน ฉะนั้น ในวงการ ร้านสหกรณ์สมัยนี้จึงให้เกียรติแก่ท่านมาก





สหกรณ์สมาคมแห่งแรก que ดำเนินการประสบผลสำเร็จ และเป็นแบบฉบับในโลกก็คือ ร้านสหกรณ์แห่งเมืองรอกเดล ประเทศอังกฤษ ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๗ โดยการรกรช่วงทอผ้าจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีรายได้น้อยและประสบปัญหาในด้านการซื้อหาเครื่องอุปโภคอันจำเป็นแก่การครองชีพ เช่น ราคาแพง มีการปลอมปนและถูกเบียดเบียนในการซั้ง ตวง วัด ประกอบกับการได้รับแนวความคิดจาก โรเบิร์ต โอเวน ในการรวมตัวกันจัดตั้งสหกรณ์เพื่อช่วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และไม่ต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอุตสาหกรรม และพ่อค้า ซึ่งมีอำนาจการผลิตทางการค้าในสมัยนั้น จึงได้ร่วมกันจัดตั้งเป็น สมาคมประกอบด้วยผู้ริเริ่ม ๒๘ คน โดยรวมทุนกันจัดตั้งร้านค้าเครื่องอุปโภคบริโภคขึ้น จากนั้นนำเงินทุนที่รวมรวมได้ไปซื้อสิ่งของที่จำเป็นแก่การครองชีพ โดยจัดซื้อในราคาขายส่งมาขายให้แก่สมาชิก และให้สมาชิกเสียสละเวลา มาช่วยกิจการของร้าน

ต่อมา มีจำนวนสมาชิกเพิ่มทำให้ธุรกิจการค้าขายอย่างกว้างขวางและยังมีการทำธุรกิจกับบุคคลภายนอกด้วย นักสหกรณ์รอกเดลหรือที่เรียกกันว่า “ผู้นำแห่งรอกเดล” ได้กำหนดหลักปฏิบัติไว้ ๑๐ ประการ ซึ่งสาระสำคัญหลายประการที่ถูกยึดถือเป็นหลักการสหกรณ์สากลมาจนถึงปัจจุบันแม้จะล่วงเลยมาเป็นเวลานาน แต่ร้านสหกรณ์รอกเดลก็ยังคงอยู่และกลายเป็นร้านที่มีขนาดใหญ่ ยิ่งกว่านั้นวิธีการของร้านสหกรณ์สำหรับผู้บริโภคแบบนี้ได้แพร่หลายออกไปสู่ประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ปัจจุบันร้านสหกรณ์ที่ถือหลักการสำคัญ ๆ อย่างเดียวกันนี้มีอยู่ในประเทศต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก



ส่วนสหกรณ์ประเภทอื่น ๆ เช่น สหกรณ์ที่ช่วยสมาชิกให้กู้ยืมเงินไปทำทุน สหกรณ์เครดิต และสหกรณ์สินเชื่อก็เช่นเดียวกัน สหกรณ์เหล่านี้เกิดจากความ ขัดสนและความเดือดร้อนของเกษตรกรและกรรมกร เนื่องจากหาเงินกู้ยืมมา ประกอบการทำกินได้ยาก และแม้ว่ากู้มาได้ก็ต้องเสียดอกเบี้ยแพงจนไม่สามารถ ทหารายได้มาทำให้เพียงพอกับการชำระดอกเบี้ยและเงินต้นได้เป็นเหตุให้มีหนี้สิน มาก เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๙๓ นายเฮอร์มัน ชูลซ์ ชาวเยอรมัน ผู้พิพากษาแห่งเมือง เดลิตซ์ได้คิดจัดตั้งสหกรณ์ประเภทหาทุนขึ้นในหมู่ชาวเมืองผู้เป็นช่างฝีมือและ พ่อค้าขนาดเล็ก โดยรวบรวมขึ้นเป็นองค์การเพื่อจัดหาทุนให้สมาชิกกู้ยืมและใน ปี พ.ศ. ๒๔๐๕ นายฟรีดริค วิลเฮล์ม ไรฟ์ไฟเซน ชาวเยอรมัน นายกเทศมนตรี เมืองเฮตเตสดอร์ฟ ได้จัดตั้งสหกรณ์หาทุนขึ้นในหมู่ชาวชนบทซึ่งเป็นเกษตรกร โดยจัดเป็นองค์การเพื่อจัดหาทุนให้แก่สมาชิกกู้ยืมเช่นเดียวกัน ในเวลาต่อมาการ รวมกันเป็นสหกรณ์เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนก็ได้แพร่หลาย ไปยังประเทศต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์และเป็นตัวอย่างในการจัดตั้งสหกรณ์แก่ ชาวชนบทและชาวเมืองมาจนปัจจุบัน

๒.๒ ประวัติการสหกรณ์ในประเทศไทย

การสหกรณ์ในประเทศไทย เกิดขึ้นได้โดยมีมูลเหตุมาจากสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ประเทศไทยได้เริ่ม มีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศมากขึ้น ระบบเศรษฐกิจของชนบทก็ค่อย ๆ เปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อเลี้ยงตัวเองมาสู่ระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อการค้า ความต้องการเงินทุนในการขยายการผลิตและการครองชีพจึงมีเพิ่มขึ้น ชาวนาที่ไม่มีทุนรอนของตนเองก็หันไปกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่น ทำให้ต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูง และยังถูกเอาเปรียบจากพ่อค้านายทุนทุกวิถีทางอีกด้วย ชาวนาจึงตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบอยู่ตลอดเวลา ทำนาได้ข้าวเท่าใดก็ต้องขายใช้หนี้เกือบหมด นอกจากนี้การทำนายังคงมีผลผลิตที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ ถ้าปีไหนผลผลิตเสียหายก็จะทำให้นี้สินพอกพูนมากขึ้นเรื่อย ๆ จนลูกหนี้บางรายต้องโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้แก่เจ้าหนี้ และกลายเป็นผู้เช่านา หรือเร่ร่อนไม่มีที่ดินทำกินไปในที่สุด

จากสภาพปัญหาความยากจนของชาวนาในสมัยนั้น ทำให้ทางราชการคิดหาวิธีช่วยเหลือ ด้วยการจัดหาเงินทุนมาให้กู้และคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำ ความคิดนี้ได้เริ่มขึ้นในปลายรัชกาลที่ ๕ โดยกำหนดวิธีการที่จะช่วยชาวนาในด้านเงินทุนไว้ ๒ วิธี คือ

วิธีที่ ๑ จัดตั้งธนาคารเกษตรเพื่อให้เงินกู้แก่ชาวนา แต่ขัดข้องในเรื่องเงินทุนและหลักประกันเงินกู้ ความคิดนี้จึงระงับไป

วิธีที่ ๒ วิธีการสหกรณ์ประเภทหาทุน วิธีนี้เกิดจากรัฐบาลโดยกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ ในปัจจุบันคือกระทรวงการคลัง ได้เชิญเซอร์เบอร์นาร์ด ฮันเตอร์ หัวหน้าธนาคารแห่งมัตราส ประเทศอินเดีย เข้ามาสำรวจหาช่องทางช่วยเหลือชาวนาได้เสนอว่าควรจัดตั้ง “ธนาคารให้กู้ยืมแห่งชาติ” ดำเนินการให้

กู้ยืมแก่เกษตรกร โดยมีที่ดินและหลักทรัพย์อื่นเป็นหลักประกัน เพื่อป้องกันมิให้
ชาวนาที่กู้ยืมเงินทอดทิ้งที่นาหลบหนี้สิน ส่วนการควบคุมเงินกู้และการเรียกเก็บ
เงินกู้ ท่านได้แนะนำให้จัดตั้งเป็นสมาคมที่เรียกว่า “โคออปอเรทีฟ โซไซตี้”
(Cooperative Society) โดยมีหลักการร่วมมือกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
ซึ่งคำนี้พระราชวรรังสรรค์กรมหมื่นพิทยาลงกรณ ได้ทรงบัญญัติศัพท์เป็นภาษา
ไทยว่า “สมาคมสหกรณ์” จึงกล่าวได้ว่าประเทศไทยเริ่มศึกษาวิธีการสหกรณ์ขึ้น
ในปี พ.ศ. ๒๔๕๗ แต่ก็มีได้ดำเนินการอย่างไร จนกระทั่งในปี ๒๔๕๘ ได้มี
เปลี่ยนกรมสถิติพยากรณ์เป็นกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ ประกอบด้วยส่วน
ราชการ ๓ ส่วน คือ การพาณิชย์ การสถิติพยากรณ์ และการสหกรณ์



การจัดตั้งส่วนราชการสหกรณ์นี้ ก็เพื่อให้มีเจ้าหน้าที่ดำเนินการทดลองจัดตั้งสหกรณ์ขึ้น และพระราชวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ในฐานะทรงเป็นอธิบดีกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ขณะนั้น ได้ทรงพิจารณาเลือกแบบอย่างสหกรณ์เครดิตที่จัดตั้งกันอยู่ในต่างประเทศหลายแบบในที่สุด ก็ทรงเลือกแบบไรฟ์ไฟเฟิน และทรงยืนยันไว้ในรายงานสหกรณ์ฉบับแรกว่า เมื่อได้พิจารณาแล้วได้ตกลงเลือกสหกรณ์ชนิดที่เรียกว่าไรฟ์ไฟเฟิน ซึ่งเกิดขึ้นในเยอรมันและมีจุดมุ่งหมายที่อุปถัมภ์คนจนผู้ประกอบกิจกรรมย่อม ๆ เห็นว่าเป็นสหกรณ์ชนิดที่เหมาะสมที่สุดสำหรับประเทศไทยจากการที่พระองค์ท่านทรงเป็นผู้บุกเบิกริเริ่มงานสหกรณ์ขึ้นในประเทศไทย บุคคลทั้งหลายในขบวนการสหกรณ์จึงถือว่าพระองค์ทรงเป็น “พระบิดาแห่งการสหกรณ์ไทย”



สำหรับรูปแบบของไรฟ์ไฟเฟินก็คือ สหกรณ์เพื่อการกู้ยืมเงินที่มีขนาดเล็ก สมาชิกจะได้รับความรับผิดชอบร่วมกันทำให้สะดวกแก่การควบคุมท้องถิ่นที่ได้รับการพิจารณาให้จัดตั้งสหกรณ์ คือ จังหวัดพิษณุโลก เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีผู้คนไม่หนาแน่นและเป็นราษฎรที่พึ่งอพยพมาจากทางใต้ จึงต้องการช่วยเหลือผู้อพยพซึ่งประกอบอาชีพการเกษตรให้ตั้งตัวได้ รวมทั้งเพื่อเป็นการชักจูงราษฎรในจังหวัดอื่นที่มีผู้คนหนาแน่นให้อพยพมาในจังหวัดนี้ และเข้าทำประโยชน์ในที่ดินอย่างเต็มที่ ต่อมากรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์จึงได้ทดลองจัดตั้งสหกรณ์หาทุนขึ้น ณ ท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นแห่งแรก

ใช้ชื่อว่า “สหกรณ์วัดจันทร์ ไม่จำกัดสินใช้” โดยจดทะเบียน เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๙ มีพระราชวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ทรงเป็น นายทะเบียนสหกรณ์พระองค์แรก นับเป็นการเริ่มต้นการสหกรณ์ในประเทศไทย อย่างสมบูรณ์

ในระยะแรกตั้งสหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้ มีสมาชิก จำนวน ๑๖ คน ทุนดำเนินงาน ๓,๐๘๐ บาท ซึ่งเป็นเงินจากค่าธรรมเนียมแรกเข้า ๘๐ บาท และเงินทุน จำนวน ๓,๐๐๐ บาท ได้อาศัยเงินกู้จากแบงค์สยามกัมมาจล จำกัด ซึ่งก็คือ ธนาคารไทยพาณิชย์ในปัจจุบัน โดยมีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติเป็นผู้ค้ำประกัน และเสียดอกเบี้ยให้ธนาคารในอัตราร้อยละ ๖ ต่อปี คิดดอกเบี้ยจากสมาชิกในอัตราร้อยละ ๑๒ ต่อปี กำหนดให้สมาชิกส่งคืนเงินต้นในปีแรก จำนวน ๑,๓๐๐ บาท แต่เมื่อครบกำหนดสมาชิกสามารถส่งเงินต้นคืนได้ถึง ๑,๕๐๐ บาท ทั้งส่งดอกเบี้ยได้ครบทุกรายแสดงให้เห็นว่าการนำวิธีการสหกรณ์ เข้ามาช่วยแก้ไขความเดือดร้อนของชาวนาได้ผล และจากความสำเร็จของ สหกรณ์จัดจันทร์ ไม่จำกัดสินใช้ รัฐบาลจึงได้คิดขยายกิจการสหกรณ์ไปยัง จังหวัดอื่น ๆ แต่การจัดตั้งสหกรณ์ในระยะแรกนั้นนอกจากจะมีข้อจำกัดเรื่อง เงินทุนแล้วยังมีข้อจำกัดในทางกฎหมายด้วยเพราะพระราชบัญญัติเพิ่มเติม สมาคม พ.ศ. ๒๔๕๙ ทำให้การจัดตั้งสหกรณ์ไม่กว้างขวางพอที่จะขยายสหกรณ์ ออกไป หากจะให้การจัดตั้งสหกรณ์เจริญกว้างขวางพอที่จะขยายสหกรณ์ออก ไป หากจะให้การจัดตั้งสหกรณ์เจริญก้าวหน้าและมีความมั่นคงจะต้องออก กฎหมายควบคุมให้มีขอบเขตกว้างขวาง ดังนั้น ในเวลาต่อมาทางราชการจึงได้ ประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติเพิ่มเติมสมาคม พ.ศ. ๒๔๕๙ แล้ว ประกาศใช้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้เปิดโอกาสให้มีการรับจดทะเบียนสหกรณ์ประเภทอื่น ๆ จากนั้นได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๔๗๑ อีก ๓ ครั้ง

นับว่าการประกาศใช้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๔๗๑ ช่วยให้การจัดตั้งสหกรณ์ได้ขยายออกไปอีกมาก

ปี พ.ศ. ๒๔๗๘ มีการริเริ่มจัดตั้งสหกรณ์เข้าซื้อที่ดินจังหวัดปทุมธานีและได้จัดตั้งสหกรณ์ประเภทใหม่ ๆ ขึ้นอีกหลายประเภท เช่น สหกรณ์บำรุงที่ดิน สหกรณ์การขาย สหกรณ์นิคมฝ่าย สหกรณ์หาทุนและบำรุงที่ดิน ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ร้านสหกรณ์ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นแห่งแรก ที่ อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชื่อว่าร้านสหกรณ์บ้านเกาะ จำกัดสินใช้ มีสมาชิกแรกตั้ง ๒๗๙ คน และได้มีการจัดตั้งร้านสหกรณ์ในลักษณะนี้ขึ้นอีกหลายแห่งเพื่อช่วยเหลือประชาชนเกี่ยวกับปัญหาค่าครองชีพ โดยจัดตั้งขึ้นทั้งในส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และส่วนของประชาชน



การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุดของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย ก็คือ การควบสหกรณ์หาทุนเข้าด้วยกัน โดยทางราชการได้ออกพระราชบัญญัติ สหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑ เปิดโอกาสให้สหกรณ์หาทุนขนาดเล็ก ที่ดำเนินธุรกิจเพียง อย่างเดียวควบเข้ากันเป็นขนาดใหญ่ สามารถขยายการดำเนินธุรกิจแบบ อเนกประสงค์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่สมาชิกได้มากกว่า ด้วยเหตุนี้สหกรณ์หา ทุนจึงแปรสภาพเป็นสหกรณ์การเกษตรมาจนปัจจุบัน และในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ได้ถือกำเนิดขึ้นมาเพื่อเป็นสถาบันสำหรับ ให้การศึกษาแก่สมาชิกสหกรณ์ทั่วประเทศ มีหน้าที่ติดต่อประสานงานกับ สถาบันสหกรณ์ต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์และความช่วยเหลือร่วมมือ กันระหว่างสหกรณ์สากลในด้านอื่น ๆ ที่มีใช้เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ โดยมี สหกรณ์ทุกประเภทเป็นสมาชิก ซึ่งประเทศไทยได้กำหนดประเภทสหกรณ์ไว้ ๖ ประเภท ตามประกาศกฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๖ ด้วยสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม สหกรณ์ประมง สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า และสหกรณ์บริการ และในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้ประกาศให้มี สหกรณ์รับจดทะเบียนเป็น ๗ ประเภท คือ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ สหกรณ์ออมทรัพย์ และสหกรณ์ เครดิตยูเนียน และตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งถือใช้อยู่ ในปัจจุบัน ได้เพิ่มเติมบทบัญญัติที่ว่าด้วยคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์ แห่งชาติ กองทุนพัฒนาสหกรณ์ (กพส.) การแบ่งแยกสหกรณ์ สมาชิกสมทบ และอื่น ๆ ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ต่อขบวนการสหกรณ์อย่างมาก นับแต่สหกรณ์ ได้ถือกำเนิดขึ้นในประเทศไทยจวบจนปัจจุบัน ผลการดำเนินงานสหกรณ์ใน ธุรกิจต่างๆ ได้สร้างความเชื่อถือเป็นที่ไว้วางใจของสมาชิก จนทำให้จำนวน สหกรณ์ จำนวนสมาชิก ปริมาณเงินทุนและผลกำไรของสหกรณ์เพิ่มขึ้นทุกปี

การสหกรณ์ในประเทศไทยจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยเฉพาะต่อประชาชนที่ยากจน สหกรณ์จะเป็นสถาบันทางเศรษฐกิจและสังคมที่ช่วยแก้ไขปัญหในการประกอบอาชีพ และ ช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น

๒.๓ ความหมายของ “สหกรณ์” (Cooperatives)

สหกรณ์ คือ “สหกรณ์เป็นองค์กรอิสระของบุคคลซึ่งร่วมกันด้วยความสมัครใจ เพื่อสนองความต้องการและจุดหมายร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยการดำเนินวิสาหกิจที่เป็นเจ้าของร่วมกัน และควบคุมตามแนวทางประชาธิปไตย”



๒.๔ คุณค่าของสหกรณ์ (Cooperatives Values)

สหกรณ์อยู่บนพื้นฐานของค่านิยมของการพึ่งตนเอง และการรับผิดชอบตนเอง ประชาธิปไตย ความเสมอภาค ความเที่ยงธรรม และความเป็นเอกภาพ สมาชิกสหกรณ์ตั้งมั่นอยู่ในคุณค่าทางจริยธรรมแห่งความซื่อสัตย์ เปิดเผยรับผิดชอบต่อสังคม และเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ตามแบบแผนที่สืบทอดกันมาจากผู้ริเริ่มการสหกรณ์ คุณค่าของสหกรณ์สามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ส่วน ดังนี้

❖ คุณค่าที่เป็นพื้นฐานของสหกรณ์

๑) การพึ่งตนเองของสหกรณ์ สหกรณ์จะพึ่งตนเองได้จำเป็นต้องมีเงินทุนดำเนินการที่เพียงพอ มีฝ่ายจัดการสหกรณ์ที่มีความรู้ ความสามารถ มีความสุจริตในการปฏิบัติงาน มีคณะกรรมการที่มีวิสัยทัศน์ มีความซื่อสัตย์ในการบริหารงาน มีสมาชิกมีความรักดีต่อสหกรณ์ให้มีความร่วมมือในการดำเนินงานของสหกรณ์

๒) ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรับผิดชอบในหนี้สิน ทรัพย์สิน ชื่อเสียงและรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง เช่น สหกรณ์รับฝากเงินจากสมาชิกมีใครทุจริตเอาเงินฝากของสหกรณ์ไป สหกรณ์ก็ต้องรับผิดชอบ และสหกรณ์จะต้องเป็นผู้ตัดสินใจในการกระทำใดๆ ด้วยตนเอง โดยปราศจากการก้าวก่ายการบริหารงาน การแทรกแซง การทำธุรกิจและการครอบงำการปฏิบัติงานจากรัฐ คณะบุคคลและบุคคลใดๆ

๓) ประชาธิปไตยการดำเนินงานตามหลักประชาธิปไตย คือ สหกรณ์เป็นของสมาชิก (สมาชิกเป็นผู้ถือหุ้น) มีสิทธิในการเข้าประชุม มีสิทธิในการรับสมัครเลือกตั้ง มีสิทธิในการออกเสียงลงคะแนน และมีสิทธิในการใช้บริการของสหกรณ์

๔) ความเสมอภาค สมาชิกมีความเท่าเทียมกันในสิทธิและหน้าที่ของตน คือ

- มีสิทธิและหน้าที่ในการเข้าประชุม
- มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นกรรมการ
- มีสิทธิในการออกเสียงลงคะแนน ๑ คน ๑ เสียง
- มีสิทธิในการใช้บริการของสหกรณ์

๕) ความเที่ยงธรรม สหกรณ์จะจัดสรรส่วนที่สมาชิกให้กับ
สหกรณ์ และส่วนที่สมาชิกรับจากสหกรณ์ อย่างเหมาะสมและเที่ยงธรรม เช่น
การปันผลตามหุ้น และการเฉลี่ยคืนตามสัดส่วนที่สมาชิกริทำธุรกิจกับสหกรณ์

๖) ความเป็นเอกภาพ ได้แก่ การอยู่ในระบบเดียวกัน ไม่แตกแยก
ไม่แบ่งฝักฝ่าย เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน พร้อมเพรียง ร่วมมือในการประกอบ
อาชีพ ร่วมกันผลิต ร่วมกันซื้อ และร่วมกันขาย

❖ คุณค่าที่เป็นความเชื่อมั่นของสมาชิกสหกรณ์

๗) จริยธรรมแห่งความสุจริต สมาชิก
จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรักดี
ต่อสหกรณ์เป็นคนตรงต่อเวลา ไม่ผิดนัดชำระหนี้
ไม่ขายผลผลิตให้ผู้อื่น

๘) ความเปิดเผย สมาชิกจะต้องเป็นคน
ที่ไม่มีลับลมคมใน ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมใดๆ โปร่งใส
เปิดเผยข้อมูลใดๆ ไม่ปิดบังหนี้สิน ทรัพย์สินฯ

๙) ความรับผิดชอบต่อสังคม การ
คิดถึงห้วงอกของคนอื่น ไม่ทำให้สังคมมีปัญหา
ไม่ทำตัวอย่างฟุ่มเฟือย ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
ไม่ใช้สารเคมีที่เป็นอันตราย มีหน้าที่อนุรักษ์
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑๐) ความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ได้แก่ การเห็นอกเห็นใจ การเอื้อเฟื้อ
เผื่อแผ่ มีจรรยาบรรณ เช่น เอื้ออาทรต่อเด็ก คนชรา และคนพิการ เป็นผู้ผลิต
ต้องเอื้ออาทรต่อผู้บริโภค ต้องเอื้ออาทรต่อผู้ผลิต ไม่กดราคา



๒.๕ อุดมการณ์สหกรณ์ (Cooperatives Ideology)

ความเชื่อร่วมกันที่ว่า การช่วยตนเอง และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามหลักการสหกรณ์ จะนำไปสู่การกินดีอยู่ดี มีความเป็นธรรม และสันติสุขในสังคม

๒.๖ หลักการสหกรณ์ (Cooperatives Principles)

แนวทางที่สหกรณ์ยึดถือปฏิบัติเพื่อให้คุณค่าของสหกรณ์เกิดผลเป็นรูปธรรม ซึ่งประกอบด้วยหลักการ ที่สำคัญ ๗ ประการ คือ

หลักการที่ ๑ การรับสมาชิกด้วยความสมัครใจและเปิดกว้าง (Voluntary and Open Membership)

หลักการที่ ๒ การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย (Democratic Member Control)

หลักการที่ ๓ การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก (Member Economic Participation)

หลักการที่ ๔ การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ (Autonomy and Independence)

หลักการที่ ๕ การศึกษา ฝึกอบรม และสารสนเทศ (Education, Training, and information)

หลักการที่ ๖ การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ (Cooperation among Cooperatives)

หลักการที่ ๗ การเอื้ออาทรต่อชุมชน (Concern For Community)

หลักการที่ ๑ การรับสมาชิกด้วยความสมัครใจและเปิดกว้าง (Voluntary and Open Membership)

สหกรณ์เป็นองค์กรแห่งความสมัครใจที่เปิดรับบุคคลทั้งหลาย ที่สามารถใช้บริการของสหกรณ์และเต็มใจรับผิดชอบในฐานะสมาชิกเข้าเป็นสมาชิก โดยปราศจากการกีดกันทางเพศสังคมเชื้อชาติการเมือง หรือศาสนา

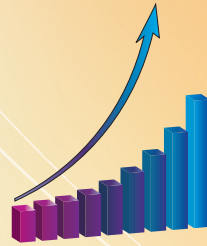
หลักการที่ ๒ การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย (Democratic Member Control)

สหกรณ์เป็นองค์กรประชาธิปไตยที่ควบคุมโดยมวลสมาชิกผู้มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ บุรุษและสตรีผู้ที่ได้รับการเลือกเป็นผู้แทนสมาชิกต้องรับผิดชอบต่อมวลสมาชิก ในสหกรณ์ชั้นปฐมสมาชิกมีสิทธิในการออกเสียงเท่าเทียมกัน (สมาชิกหนึ่งคนหนึ่งเสียง) สำหรับสหกรณ์ในระดับอื่นให้ดำเนินไปตามแนวทางประชาธิปไตยด้วยเช่นกัน



หลักการที่ ๓ การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก (Member Economic Participation)

สมาชิกสหกรณ์พึงมีความเที่ยงธรรมในการให้และควบคุมการใช้เงินทุนในสหกรณ์ตามแนวทางประชาธิปไตย เงินของสหกรณ์อย่างน้อยส่วนหนึ่งต้องเป็นทรัพย์สินส่วนรวมของสหกรณ์ สมาชิกจะได้รับผลตอบแทนสำหรับเงินทุนตามเงื่อนไขแห่งสมาชิกภาพในอัตราจำกัด (ถ้ามี) มวลสมาชิกเป็นผู้จัดสรรผลประโยชน์ส่วนเกินเพื่อจุดมุ่งหมายประการใดประการหนึ่งหรือทั้งหมดจากดังต่อไปนี้คือ เพื่อการพัฒนาสหกรณ์ของตน โดยจัดให้เป็นทุนของสหกรณ์ซึ่งส่วนหนึ่งของทุนนี้ต้องไม่นำมาแบ่งปันกัน เพื่อเป็นผลประโยชน์แก่สมาชิกตามส่วนของปริมาณธุรกิจที่ทำกับสหกรณ์และเพื่อสนับสนุนกิจกรรมอื่นใดที่มวลสมาชิกเห็นชอบ”



หลักการที่ ๔ การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ (Autonomy and Independence)

สหกรณ์เป็นองค์การที่พึ่งพาและปกครองตนเองโดยการควบคุมของสมาชิก ในกรณีที่สหกรณ์จำเป็นต้องมีข้อตกลงหรือผูกพันกับองค์การอื่นๆ รวมถึงองค์การของรัฐ หรือต้องแสวงหาทุนจากแหล่งภายนอก สหกรณ์ต้องกระทำภายใต้เงื่อนไขอันเป็นที่มั่นใจได้ว่า มวลสมาชิกจะยังคงไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุมตามแนวทางประชาธิปไตยและยังคงดำรงความเป็นอิสระของสหกรณ์



หลักการที่ ๕ การศึกษา ฝึกอบรม และสารสนเทศ (Education, Training, and information)

สหกรณ์พึงให้การศึกษ และการฝึกอบรมแก่มวลสมาชิก ผู้จัดการ พนักงาน เพื่อบุคคลเหล่านั้นสามารถมีส่วนช่วยพัฒนาสหกรณ์ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถให้ข่าวสารแก่สาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แก่เยาวชน และบรรดาผู้นำทางความคิด ในเรื่องคุณลักษณะและคุณประโยชน์ของสหกรณ์ได้

หลักการที่ ๖ การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ (Cooperation among Cooperatives)

สหกรณ์สามารถให้บริการแก่สมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ขบวนการสหกรณ์ได้ โดยการประสานความร่วมมือกันในระดับท้องถิ่นระดับชาติระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ

หลักการที่ ๗ การเอื้ออาทรต่อชุมชน (Concern For Community)

สหกรณ์พึงดำเนินกิจกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน ตามนโยบายที่มวลสมาชิกให้ความเห็นชอบ

๒.๗ วิธีการสหกรณ์ (Cooperatives Practices)

วิธีการสหกรณ์ คือ “การนำหลักการมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประโยชน์ของมวลสมาชิกและชุมชนโดยไม่ละเลยหลักการธุรกิจที่ดี และปัจจัยพื้นฐานสำคัญของวิธีการสหกรณ์สู่ความสำเร็จ คือ การร่วมแรง ประกอบด้วย แรงกาย แรงทรัพย์ แรงความคิด และการร่วมใจ ประกอบด้วย ซื่อสัตย์ เสียสละ สามัคคี มีวินัย”

๒.๘ ลักษณะสำคัญของสหกรณ์ (Cooperative Characteristics)

สหกรณ์ประกอบด้วยลักษณะเฉพาะที่สำคัญดังนี้ คือ

๑. เป็นองค์การที่ประกอบด้วยบุคคลหลายคน ซึ่งมีวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายอย่างเดียวกัน
๒. กลุ่มคนที่มาร่วมกันนั้นต้องมีเจตนารมณ์ที่จะช่วยตนเองโดยวิธีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันหรือการช่วยตนเองเป็นแรงผลักดันให้มีการรวมกลุ่มกัน
๓. การจัดตั้งองค์การธุรกิจขึ้น โดยทุกคนมีส่วนจัดหาทุน ควบคุมดูแลการจัดการแบบประชาธิปไตย และยอมรับความเสี่ยงภัยในผลการดำเนินงานเอง
๔. วัตถุประสงค์ขององค์การต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของสมาชิก และครอบครัว
๕. สมาชิกทุกคนมีสิทธิเสมอภาคเท่าเทียมกัน
๖. มีการจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายจะได้มีสถานะเป็นสหกรณ์

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม



ศูนย์ปฏิบัติการขับเคลื่อน
วาระแห่งชาติด้านการสนกรณ

ชั้น ๔ กรมส่งเสริมสหกรณ์

เลขที่ ๑๒ ถนนกรุงเกษม แขวงวัดสามพระยา

เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๒ ๕๖๐๔ และ โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๘๒๘๐

E-mail : cpd_vara@cpd.go.th

www.cpd.go.th

พืชมัทรี

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
โทรศัพท์ 0 2525 4807-9 โทรสาร 0 2525 4855

รวมพลังขับเคลื่อนสังคมไทย
เพื่อการกินดี อยู่ดี มีสันติสุข
และความเท่าเทียม